

Izgon civilne družbe iz ustavne komisije ?

(javno pismo predsedniku Državnega zbora)

“Izrodi se vsaka država, kjer je oblast zaupana le voditeljem. Le ljudje sami so varni varuhi države. In če menimo, da ljudstvo ni dovolj izobraženo, da bi povsem prosto izvrševalo svojo oblast, ni rešitev v tem, da jim oblast odvzamemo, ampak da jih izobražujemo in informiramo. To je pravi korektiv zlorab ustavnih pristojnosti.”

Thomas Jefferson 3 predsednik ZDA pred 210 leti

Seje ustavne komisije (UK) državnega zbora (DZ) naj bi bile odprte za širšo javnost ne samo načelno ter abstraktno in pasivno, pač pa v smislu aktivnega sodelovanja zainteresiranih državljanov. Vendar visoke besede so eno, praksa pa drugo. V praksi prihaja do zapletov in celo incidentov. Povod za to pisanje je incident, ki se je zgodil na prvi seji o ustavnih spremembah in referendumski zakonodaji, ko predstavniki civilne družbe in državljanskih združenj nismo mogli niti spregovoriti. Vse do zaključka seje. Šele ko je predsedujoči g. Virant sejo zaključil je prišlo do nekakšnega »pol dialoga«, ki pa je bil le polglasna “stoječa” polemika brez mikrofонов in brez vpogleda javnosti. Vsekakor pa si dogodek zasluži, da je zabeležen in ne ostane brez odmeva.

*

G. Virant se je izkazal kot “**poklicni demokrat**”. Poklicni demokrat je človek, ki mu je demokracija njiva na kateri se sme gojiti samo točno določen - domač krompir, v predpisani količini in kislo zelje z izbrane strankarske njive. Niti kolobarjenje ni dovoljeno. Ampak demokracija bi morala biti najbolj spoštovana prav na tej kmetiji, torej v Ustavni komisiji DZ in seveda v strokovni skupini v kateri bi obvezno morala biti zagotovljena zadostna pluralnost, ne ideološka in strankarska pluralnost, ampak vsebinska pluralnost. Ta je sicer deloma prisotna, vendar pa je izrazito nezadostna. A ozirom se nazaj na samo sejo.

Izmed »nepoklicanih«, ki nasprotujejo izhodiščnemu predlogu »nove« referendumске ureditve, je na seji UK lahko govoril le predstavnik Državnega sveta. Navadni državljani – nefunkcionarji, nimamo možnosti razprave niti priložnosti opozoriti člane komisije na predlog za dopolnitev strokovne komisije (predlog je po e-pošti posredoval g. Gvido Novak). Predlog se nam je nujno zdelo predlagati na sami seji, ne šele ob javni predstavitvi mnenj ali po njej. Vendar vse to

je bilo prezrto kot da ne obstaja, saj naših pomislekov in predlogov ni bilo možno niti naštet. Navedel bom le najbolj aktualne.

1. Predloženi tekst prvopodpisane Katarine Hočevar, ki je bil podan kot izhodišče za javno obravnavo in za strokovno komisijo po našem mnenju ni primerna osnova. To gradivo je lahko le stališče stranke predlagatelja, ne pa »obvezno čtivo« za strokovno skupino in javnost. Žal med poslanci, niti pri enem od njih, ni bilo toliko avtonomnega duha, da bi takemu stališču nasprotoval, kaj šele, da bi ga z glasovanjem zavrnil. Bojimo se, da se z omejitvami vsi strinjajo in da gre v resnici le za različne taktike in embalažo s katero bo referendumski udar ponujen javnosti.
2. Javna predstavitev mnenj, ki je zdaj napovedana in je seveda normalni del procedure, je bila na seji izrabljena le za alibi zapiranja razprave na UK. Enodnevna ali nekajurna doza demokracije ne more biti nadomestilo za sodelovanje v razpravi na UK in delo v strokovni skupini. Javna predstavitev mnenj je figov list demokracije in je bolj namenjena javnosti kot poslancem. Zato se sprašujem ali je sodelovanje v predstavi smiselno, če pa že je, potem to ne bo sodelovanje predvsem po vsebini pač pa predvsem v razkrivanju nesprejemljivosti postopka izločanja civilne družbe.
3. Spoštovani predsednik UK, v strokovno skupino so pripuščeni le politično izbrani strokovnjaki, ki ste jih določili izključno Vi in vaši somišljeniki – torej politika. Dvomim, morda pa se na srečo motim, da bo dodatne strokovnjake vključila v komisijo strokovna skupina sama. To ji bomo sicer tudi sami predlagali, poleg tega pa bomo svoj predlog skušali uveljaviti neposredno prek članov UK, saj oni to možnost imajo. Le ti bodo v tem primeru na preizkusu. Njihova podpora ali ne podpora bo pokazala njihovo dejansko stališče, ne glede na večjo ali manjšo verbalno podporo civilni družbi.

Zavedamo se, da s svojimi zahtevami in predlogi **prebijamo zid parlamentarne samozadostnosti**. Vendar prav ta zid je treba prebiti ali preskočiti. Navaditi se bo treba, da ljudstvo kaj pove in soodloča ne le vsaka 4 leta na volitvah.

Referendumi ne morejo biti le okras strankarske demokracije, pač pa njena učinkovita korektura. Demokracija v procentih, pogojevanje enega načela z drugim in drastično omejevanje referendumskih tem niso sprejemljivi. Na drugi strani pa referendumske pobude ne smejo postati sredstvo transmisije – tako sindikalnih kot političnih funkcionarjev za katerimi stojijo kapitalski in politični interesi. Rešitev tega problema ni enostavna, zato metoda dela UK ne mori biti hitenje in zapiranje pred zainteresiranimi državljani pač pa je prava pot obratna - širjenje razprave in udeležencev v njej. Zlorabe so realni problem in jih je treba vzeti v zakup, vendar ne tako, da bomo z umazano vodo odvrkli na smetišče tudi dojenčka, to je iniciativnost državljanov in zanimanje ljudi za skupna vprašanja. Aktivno državljanstvo je verbalno zelo cenjena vrlina. Naredite kaj za to, da to ne bo le verbalna ampak konkretna možnost.

Velik problem tega trenutka je seveda izrazito nepluralen slovenski medijski kontekst, ki gre mnogo bolj na roko omejevanju kot pa širjenju in poglobljanju demokratičnih pravic. Programsko stališče prof. Bučarja s predlogom, da se črta 90 člen ustave je sicer tako absurdno, da ne pride v poštev skoraj za nikogar, je pa seveda maksimalistična podlaga za prevlado enoumnega stališča, da so namreč referendumski brez kvorumov nevarnost za demokracijo. Dodatni negativni kontekst pa je z nikakršno resno analizo podprto »javno« mnenje o domnevnih zlorabah referendumov. Vse to pa je posredno tudi podpora omejitvam, ki so predlagane. O možnosti zlorab nove ureditve – posebno o zlorabah kvoruma in omejevanja tematike pa ne govori nihče, čeprav so empirično in izkustveno dokazljive.

G. predsednik, izjavili ste, da kvorum za parlamentarne volitve ni potreben in smiseln saj je udeležba na njih dovolj visoka – okrog 60 %. Iz tega sklepam, da ste glede tega lahko brez skrbi, tudi če bi ga uvedli. Vendar sem prepričan, da bi bila po uvedbi tovrstnega kvoruma udeležba pol manjša, torej izpod vašega kvorumskega praga. Ko bi ljudje dobili to možnost, da namreč z ne odločanjem odločijo o veljavnosti volitev, bi Vam kvorum pokazal zobe – torej možnost in realnost zlorabe. To samo v ilustracijo, sicer pa ne dvomim, da boste na določbi o kvorumu vztrajali, za parlamentarne volitve pa si seveda z njim ne boste dovolili tveganja njegove zlorabe.

Mnogo lažje je natakiniti ljudstvu uzdo, da ne bi preskočilo kakšne pregrade. Ljudstvo ne bo nikoli moglo vštric s kapitalom, dirigiranimi mediji, cerkvijo in nekaterimi instrumentaliziranimi sindikati z direktnimi ali posrednimi lobistično

mafijskimi ozadji in z nameni, ki jim je skrb za skupno dobro španska vas. Niti se ne moremo meriti s strankami in profesionalnimi politiki, nominalnimi predstavniki ljudstva.

Referendumu, kot izrazu volje ljudstva, je treba dati novo dimenzijo in nove možnosti. Kvorumske pregrade bodo tisti, ki imajo kadre, organizacijo in denar zlahka preskočili. Ne bodo pa jih mogli preskočiti tisti, ki jim je referendum namenjen. To so državljani s svojimi pobudami, pa naj bodo te pobude še kako v javnem interesu. Nasprotna propaganda bo dosegla svoje. Monopol politike in lobijev bo z veliko javnomnenjsko asistenco medijev postal le še večji in bolj izrazit.

G. predsednik, upam, da Vam kljub vsemu referendumski udar ne bo uspel in 60 glasov ne boste zbrali. Kljub blokadi naših stališč v naših »odličnih« a žal dominantnih elektronskih in tiskanih medijih. Mi se bomo potrudili, da ta projekt ne uspe, kljub aparatu, ki ga Vi imate in ga mi nimamo in kljub oviram, ki jih postavljate.

Naj zaključim: politika je preresna in preveč usodna zadeva, da bi jo smeli prepustiti zgolj politikom, čeprav poslancem pristojnosti zanjo ne odrekamo. Kot izhodišče nadaljnjih razprav v Ustavni komisiji Vam zato namesto Vašega predloga, priporočam citat iz uvodnega dela tega prispevka. Kot rečeno, namesto uvajanja odstotkovne demokracije, prepovedanih tem in trgovine z ustavnimi načeli, je ta misel čeprav je stara 210 let mnogo primernejše izhodišče za Slovenijo v 21 stoletju. Prepričani smo, da je le na tej osnovi nekatere rešitve možno izboljšati, ne pa poslabšati. Tudi s pomočjo že razpoložljivih novih tehnologij, ki ne služijo dovolj svojemu namenu. V prid tako opevane, a hkrati vsem nadležne neposredne demokracije.

Največja zloraba demokracije je njeno »demokratično« ukinjanje in oženje. To kar UK lahko praktično doseže čez noč bo zapečatilo usodo referendumskih ureditev za desetletja. Povratak nazaj za ponovno pridobitev ukinjenih možnosti in izgubljenih pravic pa bo seveda mukotrpen in dolgotrajen ali pa nikoli več dosegljiv proces. V tem kontekstu, če boste morda uspešni, boste sicer prišli v zgodovino. Kot rečeno pa bomo po najboljših močeh naredili vse, da se to ne bi zgodilo.

Vili Kovačič